

УДК 342.8(477)

<https://doi.org/10.32703/2663-6352/2025-1-17-198-201><https://orcid.org/0000-0001-9980-9448>**Стародубова Ольга Анатоліївна,**

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри теорії та публічного права

Юридичного факультету Інституту управління,

технологій та права

Державного університету інфраструктури та

технологій,

м. Київ, Україна

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ВИБОРЧОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Анотація. У статті досліджується проблематика адміністративної відповідальності за порушення виборчого законодавства в Україні. Проаналізовано статистичні дані щодо найпоширеніших адміністративних правопорушень під час виборів 2019 року, оцінено можливий тиск чинних санкцій на правопорушника та виявлено їх недоліки, зокрема низький рівень штрафів, а також слабкі механізми збору доказів.

Запропоновано заходи для вдосконалення, такі як збільшення штрафних санкцій, запровадження тимчасової заборони на участь у виборчому процесі для систематичних порушників, та створення міжвідомчої робочої групи для оперативного реагування на порушення. Важливим розглядається й співпраця з міжнародними онлайн-платформами, які можуть сприяти в ідентифікації правопорушників, що анонімно намагаються дискредитувати інших учасників. В свою чергу, метою дослідження є розробка обґрунтованих пропозицій для посилення захисту демократичних принципів виборчого процесу.

Впровадження запропонованих заходів сприятиме зниженню рівня порушень, підвищенню матеріального та психологічного тиску на правопорушника, підвищенню довіри громадян до виборчого процесу та зміцненню демократичних інститутів в Україні..

Ключові слова: адміністративна відповідальність, виборче законодавство, правопорушення, штрафи, передвиборна агітація, санкції.

Annotation. The article examines the issue of administrative liability for violations of electoral legislation in Ukraine. Statistical data on the most common administrative offenses during the 2019 elections are analyzed, the effectiveness of current sanctions in deterring offenders is evaluated, and their shortcomings are identified, in particular, the low level of fines, as well as inadequate mechanisms for evidence collection.

The study proposes measures for improvement, such as increasing fines, introducing temporary bans on participation in the electoral process for repeat offenders, and establishing an interagency working group for prompt response to violations. Cooperation with international online platforms, which can assist in identifying anonymous offenders attempting to discredit other participants, is also considered significant. The research aims to develop well-grounded proposals to strengthen the protection of democratic principles in the electoral process.

Implementing the proposed measures will contribute to reducing the level of violations, increasing material and psychological pressure on offenders, enhancing public trust in the electoral process, and strengthening democratic institutions in Ukraine.

Key words: administrative liability, electoral legislation, offense, fines, pre-election campaigning, sanctions.

Постановка проблеми. Вдосконалення адміністративної відповідальності за порушення виборчого законодавства є необхідним та надзвичайно значущим кроком до розвитку демократичної України. Зважаючи на подекуди не достатньо суворі санкції, цілком слушним та логічним буде несприйняття правопорушником протиправності своїх дій та їх наслідків. Відповідно недостатня ефективність чинних норм не стримує правопорушника, м'які штрафи не стають перешкодою вчиненню серйозних протиправних дій, наприклад таких як незаконна агітація або ж підкуп виборців.

Серйозна перешкода у забезпеченні адміністративної відповідальності за порушення виборчого законодавства полягає також і в низькому рівні виявлення та розслідування таких правопорушень. Ця проблема обумовлена, зокрема, слабкими механізмами збору доказів, які не відповідають сучасним викликам, пов'язаним із розвитком технологій і соціальних мереж. Анонімність фейкових акаунтів, використання «чорного піару» та складність аналізу великих обсягів цифрових даних значно ускладнюють ідентифікацію порушників і доведення їхньої вини. Як наслідок, це знижує стримуючий ефект санкцій і підриває довіру громадян до виборчого процесу, що вимагає негайного вдосконалення механізмів контролю та розслідування.

Аналіз досліджень і публікацій. Серед останніх досліджень проблематики адміністративної відповідальності за порушення виборчого законодавства та досліджень шляхів усунення проблемних питань у цій сфері варто відзначити роботи Стрельченко О.Г., Личенко І.О., Шевченко Л.В., Ковбас І., Антонова Л.В., Антонов А.В. та інші.

Мета дослідження. Метою дослідження є аналіз статистичних даних, оцінка ефективності чинних механізмів адміністративної відповідальності, . Розробка обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення адміністративної відповідальності за порушення виборчого законодавства, спрямованих на посилення санкцій та забезпечення належного рівня захисту демократичних принципів виборчого процесу в Україні.

Виклад основного матеріалу. Нерідко виборчі адміністративно-правові відносини зазнають протиправних діянь. Так, з огляду на досвід проведення останніх президентських виборів в Україні 2019 р. найбільш поширеними видами адміністративних деліктів були адміністративні проступки, серед яких найчастіше вчинялися спроби зірвати вибори (23,27%), порушення порядку агітації (25,21%), насильство (15,55%), перешкоджання здійсненню агітації (10,89%), порушення в роботі виборчкомів (14,08%) [1, с. 329-330]. Така статистика є ключовою передумовою для розробки пропозицій вдосконалення адміністративної відповідальності за порушення виборчого законодавства, оскільки вищезазначені дії являють собою серйозні правопорушення.

Виборчий кодекс України від 19 грудня 2019 року № 396-IX (далі ВК України) встановлює відповідальність за порушення виборчого законодавства, згідно статті 19 особи, винні в порушенні законодавства про вибори, виборчих прав виборців, кандидатів, партій (організацій партій) - суб'єктів виборчого процесу, притягаються до кримінальної, адміністративної або іншої відповідальності в порядку, встановленому законом. Разом із тим за порушення виборчого законодавства суб'єкти виборчого процесу можуть також притягатися до інших видів відповідальності відповідно до наступних статей ВК України: – попередження офіційним спостерігачам (у разі порушення офіційним спостерігачем від партії, кандидата на пост Президента України вимог ч. 7 ст. 112 ВК України виборча комісія виносить йому попередження) (ч. 8 ст. 112 ВК України); – відмови у реєстрації кандидата (Центральна виборча комісія відмовляє у реєстрації кандидата на пост Президента України у разі встановлення певних обставин) (ст. 104 ВК України); – скасування рішення про реєстрацію кандидатів (Центральна виборча комісія приймає рішення про скасування реєстрації кандидата на пост Президента України у разі встановлення певних обставин) (ст. 105 ВК України); – дострокового припинення повноважень виборчої комісії або її члена (повноваження усього складу окружної, дільничної виборчої комісії можуть бути достроково припинені виборчою комісією, яка її утворила, за власною ініціативою або на підставі рішення

суду в разі систематичного порушення чи одноразового грубого порушення комісією Конституції України, ВК України та законів України невиконання рішення виборчої комісії вищого рівня) (ст. 146 ВК України) та ін [3, с. 55-56].

Згідно статті 212-10 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) від 07.12.1984 № 8073-Х, порушення обмежень щодо ведення передвиборної агітації для громадян тягне за собою штраф від 100 до 200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (1700-3400 грн станом на 2025 рік), а для посадових осіб штраф від 200 до 300 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (3400-5100 грн станом на 2025 рік). Такий розмір штрафу є цілком недостатнім, оскільки він не створює значного фінансового тиску на правопорушників, особливо якщо порушення вчиняються організаціями чи кандидатами з великими бюджетами.

Ключовою пропозицією вдосконалення адміністративної відповідальності за порушення виборчого законодавства буде значне збільшення штрафних санкцій, зважаючи на обсяг наслідків вчинення тих чи інших дій. Так ось як порушення обмежень щодо ведення передвиборної агітації може стати передумовою такому наслідку як спотворення результатів виборів, підірив довіри громадян до демократичного процесу та зниження легітимності обраних органів влади. Відповідно до чого, буде доцільним збільшити санкцію статті 212-10 КУпАП до:

- штраф для громадян від 300 до 400 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (5100-6800 грн станом на 2025 рік);

- для посадових осіб збільшити штраф – від 400 до 600 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (6800-10200 грн станом на 2025 рік). А також для повторних правопорушень пропонується передбачати штраф до 1000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (17000 грн станом на 2025 рік).

Окрім збільшення штрафів запровадити такі заходи, як тимчасова заборона на участь у виборчому процесі для осіб які систематично порушують виборче законодавство.

Існує також проблема у сфері виборчого законодавства щодо притягнення до адміністративної відповідальності територіальні виборчі комісії за неоприлюднення фінансових звітів кандидатів. Безпосередньо притягнути до адміністративної відповідальності територіальні виборчі комісії дорожче, аніж сплатити власне штраф, що на неї накладатиметься при вчиненні правопорушення. Цю проблему можливо усунути також і шляхом підвищення розміру адміністративного стягнення за порушення порядку опублікування фінансових звітів і або їх не опублікування [1, с. 331]. Фінансова звітність кандидатів і партій є показовим аспектом оцінки чесності та законності агітації, оскільки вона дозволяє виявити «тіньову» рекламу або ж приховане фінансування.

Важливо зазначити й про зловживання політичними партіями та діячами технологіями, що також є актуальною проблемою, і не лише для України, а й для багатьох інших країн. Вирішення цього є доволі складним [5, с. 5], слабкі механізми збору доказів також ускладнюють притягнення до відповідальності. Наприклад, правоохоронні органи часто не мають достатньої технічної бази для аналізу агітаційних матеріалів у соціальних мережах, що є основним каналом незаконної агітації в сучасних умовах, коли можливе створення фейкових акантів, які створюються з метою «чорного піару» або певної дискредитації учасника. Залучення правопорушником фейкових акаунтів у соціальних мережах ускладнює їх ідентифікацію в і збір доказів, оскільки цифрові платформи часто не надають оперативного доступу до даних про рекламні кампанії чи анонімних користувачів. Для вирішення цієї проблеми доцільно запровадити співпрацю з міжнародними платформами, такими як Meta чи Google.

Крім того, недостатня координація між Центральною виборчою комісією, поліцією та судами призводить до того, що багато справ закриваються через закінчення строків давності. Слушним було б створити міжвідомчу робочу групу за участі Центральної виборчої комісії, офіційних спостерігачів, Національної поліції та судових органів для оперативного реагування

та взаємодії цих органів. Особливо беручи до уваги різні повноваження контролю цими органами. Так Центральна виборча комісія здійснює саме загальний контроль за дотриманням виборчого законодавства (щодо ведення передвиборної агітації), офіційні спостерігачі здійснюють контроль порушень на наступному етапі – вже під час виборчої кампанії, а Національна поліція складає адміністративні протоколи, після чого справи можуть передаватися до суду.

Тобто у вищезазначених органів є чіткий та структурований обсяг їх повноважень в контролі за порушеннями виборчого законодавства, але створення міжвідомчих робочих груп пришвидшило б процес виявлення таких правопорушень.

Висновки. Отже проаналізувавши нормативну базу, статистичні дані та погляди різних науковців, питання необхідності вдосконалення адміністративної відповідальності за порушення виборчого законодавства є гостро поставленим та надзвичайно значимим для розвитку демократичної України. Статистика вчинення протиправних діянь спонукає до роздумів над шляхами зниження їх частоти. Висока частота порушень в сфері агітації свідчить про необхідність посилення заходів контролю.

В ході проведення дослідження виникли дві основні пропозиції щодо вдосконалення адміністративної відповідальності у цій сфері, а саме:

- Збільшення штрафних санкцій, та введення обмежень для осіб, які систематично порушують виборче законодавство (що буде чинити більший тиск на потенційного правопорушника, як матеріальний, так і психологічний, зважаючи на можливість потрапити під тимчасову заборону на участь у виборчому процесі);
- Створення міжвідомчої робочої групи (надасть змогу взаємодії та співпраці органів контролю, завдяки чому контроль на всіх етапах виборчого процесу буде більш цілісним).

Ці пропозиції не лише стануть причиною зменшення рівня вчинення правопорушень у сфері виборчого законодавства, але й підвищать прозорість та чесність виборів, що сприятиме розвитку демократії в Україні, а також значно підвищить довіру громадськості.

Враховуючи розвиток технологій та соціальних мереж варто брати до уваги й необхідність адаптації механізмів адміністративної відповідальності до цифрової епохи. Співпраця з міжнародними платформами, такими як Meta та Google стане ключовою для протидії новим формам правопорушень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Стрельченко О.Г., Личенко І.О., Шевченко Л.В. Напрямки усунення проблемних питань адміністративної відповідальності у сфері виборчого процесу. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 1. С. 329-332. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-1/79>
2. Виборчий кодекс України від 19 грудня 2019 року № 396-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#n2>
3. Ігор Ковбас Юридична відповідальність за порушення виборчого законодавства. Ерліхівський журнал. 2024. Випуск 9. С. 52-57. DOI <https://doi.org/10.32782/ehrlichsjournal-2024-9.08>
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#n2>
5. Антонова Л. В., Антонов А. В. Удосконалення виборчого процесу в Україні: організаційно-правовий аспект. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2020. № 12. – URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1984> (дата звернення: 04.05.2025). DOI: 10.32702/2307-2156-2020.12.2